

JOHN HULTVALL

Mission och vision i Orienten

ատճառն որ Մատուած էնպէս ս

شونداغ محبت کورساتی. که اوز یال

*Svenska Missionsförbundets mission
i Transkaukasien – Persien 1882-1921*

Verbum

John Hultvall, "Mission och vision i Orienten", Verbum, 1991

Ur denna skrift är här hämtat de avsnitt som handlar om Anna Nyström-Mässrur
Det handlar om två huvudavsnitt som till stora delar kan liknas vid en biografi över Anna.

Sid. 110 – 122 (utdrag)

(Sammanhanget är att flera koleraepidemier utbröt i de områden där missionärerna vistades. Bl.a. i Tabris, Persien. En familj, missionär Högbergs, drabbades hårt)

...

När Högberg återkom till Tabris 1892 från en av sina missionsresor fann han katastrofen vara ett faktum. Koleran hade skördat sina offer också i hans familj. I sin fullständiga rådlöshet skriver han:

"I hemmet satt jag nu med mina två överlevande barn och Anna Nyström. Att sysselsätta sig med något tankearbete var omöjligt och på nätterna flydde sömnen. Jag gick ut i staden och köpte domestik och började sy skjortor åt mig. Natt efter natt satt jag vid lampans sken och sydde tills tröttheten övermannade mig."

Fyra barn avled för Högbergs under åren i Transkaukasien och Persien, och ett femte blev skadat för livet. Familjens bittra erfarenheter leder tankarna till de känsliga frågorna om missionärsbarnens situation. Detta komplex kan naturligtvis inte diskuteras här. ...

...Anna Nyström som fick ta hand om det högbergska hemmet under koleraepidemin hade kommit till missionsfältet i Transkaukasien 1889. Hon var född i Björnlunda i Södermanland 1849 och var alltså 40 år när hon kom till fältet. År 1876 genomgick hon, som första elev, det nyligen grundade Elsa Borgs bibelkvinnohem, "Hvita Bergen" i Stockholm. Elsa Borg bedrev också under en del år uppsökande verksamhet bland Stockholms fallna kvinnor. Därtill hade hon också en egen mission i Nordafrika.

Hennes främsta uppgift blev att utbilda kvinnor som sedan arbetade som "bibelkvinno" i hemlandet och i andra länder. Deras uppgifter kan jämföras med nuvarande diakonissors. Flera av Missionsförbundets kvinnliga missionärer fick här sin grundutbildning. Särskilt gällde detta "missionsbrudar", d v s förlovade missionärskandidater.

Sin första tid i Transkaukasien fick Anna, i likhet med andra missionärer, ägna åt språkstudier. Det dröjde emellertid inte länge förrän hon var i full verksamhet bland folket. I Tiflis där hon bodde hade hon snart 10-15 patienter som hon besökte i hemmen och gav sjukvård. Hon arbetade också med massage och sjukgymnastik. I september 1890 skriver hon hem till sin bror, distriktsföreståndare C F Nyström:

"F n har jag en syriska, en tyska, en rysk flicka, en ung grekiska förutom två svensktalande. Gud vare tack att han väl signar arbetet så att de alla känner sig mycket bättre"

Någon egentlig sjukvårdsutbildning hade inte Anna, bortsett från det obetydliga som kursen i "Hvita Bergen" gav. Men under sina 13 år som bibelkvinna fick hon en allsidig träning och hade förmåga att praktiskt tillägna sig färdigheter. Särskilt blev hon med åren erkänt kunnig som sjukgymnast och massös. Sin första tjänst hade hon inom Stockholms stadsmission, och efter några år på Gotland kom hon till Jönköping. Under sina fem år där tillvann hon sig läkarnas förtroende och de sände höga och låga bland sina patienter till henne för massage. Om Annas år i Jönköping skriver brodern, som några år senare kallades till missionsföreningen där: *"Att min syster Anna i fem år verkat som bibelkvinna i staden och tillvunnit sig gott förtroende..."*

Under sin tid i Jönköping lyssnade hon vid ett tillfälle till den kände missionären Lars Olsen-Skrefsrud från Santalmissionen. Detta blev början till hennes missionärskallelse. När hon senare flyttade till Kristinehamn som bibelkvinna, uppmanades hon av några vänner att lära sig engelska. Pastor Svensson i Metodistförsamlingen blev hennes förste lärare. I Kristinehamn nåddes hon en dag av ett brev från fru Höijer i Transkaukasien som uppmuntrade henne att söka inträde på

Missionsskolan, som då låg just i Kristinehamn. Hon antogs och efter tvåårig utbildning avskildes hon för fältet i Transkaukasien och Persien.

I Tiflis dit hon anlände 1889 blev Anna en dag vittne till den ortodoxa kyrkans Trettondedagsprocession. Skaror av ryssar och armenier tågade då till floden Kura för att låta döpa sig och därigenom bli kvitt sina synder och och helade till sina kroppar. Sedan prästen doppat korset i vattnet, ansågs vattnet vara undergörande. Folk hämtade vatten i krukor och buteljer och tog det med hem som medicin. Många tog av sig spritt nakna och hoppade i vattnet bland snö och isflak.

Sommaren 1891 flyttade Anna över till den persiska missionen. Här kände hon sig kallad att arbeta. I brev till Expeditionen i Stockholm berättar hon att ganska många kvinnor och barn samlas som hon får tala till. *"Med begärlighet lyssnar de till talet om Jesu kärlek"*, skriver hon. Många erkände att kristendomen var bättre än islam. Någon hade sagt uppskattande: *"Sannerligen deras fötter är renare än våra händer."* En kvinna tyckte det var illa att Anna skulle gå till helvetet, så hjälpsam och god hon var. Vänd om, vänd om, ropade kvinnan, och bli muslim så får ni paradiset till lön.

...

(1893 beslöt Svenska Missionsförbundet att upphöra med missionen i Persien. I stället vändes blickarna mot Östturkestan och Generalkonferensen beslutade att "Högberg och Anna Nyström, Tabris, ska förflyttas till Kinesiska Turkestan".)

Också Anna Nyström var i full verksamhet hösten 1893. I sex veckor hade hon tillsammans med en tjänarinna vistats i en muslimby och verkat där. Högberg som nu var i hemlandet och visste hur riskabelt det kunde vara bland muslimerna, utbrister om hennes resa: *"Det var hjältemodigt gjort."* Missionens vän, general Wagner, träffade henne i byn. Han sände sedan några tjänare dit för att höra hur hon hade det. I brev till Ekman berättar hon, att hon hade fullt upp med att sköta en del barn som fått difteri. Hon känner sig lycklig över sitt arbete i Persien. Hit ut hade hon längtat. Hon ville arbeta bland muslimska kvinnor. Det tyckte hon att hon nu fick göra så mycket hon hann och orkade. Även till männen hade hon talat och delat ut NT.

Anna Nyström nämner i brevet till Ekman också om en doktor Mirza Ghäsım från Teheran, som besökt Tabris under sommaren. Hon skriver: *"Jag slog upp mitt Nya testamente och läste för honom Johannes evangelium kapitel tre och fyra."*

Doktorn kom sedan tillbaka med en annan perser och ville höra mera ur bibeln. En dag kom han ensam och berättade att han blivit kristen. Han kunde nu inte återvända till Teheran utan önskade få något arbete inom missionen. Det blev då överenskommet att han skulle ge Anna undervisning i persiska språket. Detta är ju mer än märkligt, då missionen skulle upphöra. När den svenska missionen sedan avvecklades och missionärerna lämnade landet följde dr Ghäsım med till Tiflis. Avsiktligt hade missionärerna uppskjutit hans dop. *"Det var ej rådligt"*, skriver Larson, *"att döpa honom i Persien"*. Sent en kväll följde Höijer och Larson honom till floden Kura, där Larson döpte honom. I dopet antog han namnet Josef Mässrur. Vi kommer att få höra mer om honom i senare kapitel.

Här följer i sin helhet ett avsnitt om Anna Nyström Mässror och hennes man Josef då de återkommit till Persien 1901 (sid. 201-207)

En kvinnas ensamma kamp

Detta kapitel började med en skildring av Sjöholms inspektion av missionen i Transkaukasien. Det fanns önskemål om att han skulle utsträcka sin resa till norra Persien, där Anna Nyström-Mässrur arbetade, vissa tider förgätn t o m av missionsledningen i Stockholm. Inspektör reste aldrig till "Annas mission". I stället minskades anslagen från Missionsförbundet för att slutligen helt upphöra. Som framställningen nedan kommer att visa, fanns annars här vissa möjligheter till en framgångsrik mission.

Det var år 1901 som makarna Mässrur flyttade till norra Persien. Denna ”missionens återkomst” kan härledas till tiden för missionens avveckling. År 1893 började en läkare, dr Mässrur, besöka de svenska missionärerna i Tabris allt oftare. Efter en tid bestämdes det som redan har omnämnts att han skulle ge Anna Nyström undervisning i persiska. Och detta i ett läge då missionen skulle avvecklas! Mässrur visade stort intresse för den krista tron och efter någon tid önskade han bli döpt. När det sedan blev bestämt att Anna skulle förflyttas till det nya missionsfältet i Östturkestan, skrev hon hem till brodern, distriktsföreståndare Nyström i Västerås, och bad honom påverka Ekman, så att Mässrur måtte få följa med till Kashgar. I brevet framhöll hon doktors alla goda egenskaper och påpekade hur väl han skulle komma att behövas på det nya missionsfältet. Missionsledningen förstod doktors värde och beslöt att han skulle följa svenskarna till Kashgar. Från Kashgar skrev Anna i december 1894, vad de flesta redan förstod, att hon var kär i Josef (hans dopnamn). Våren därpå stod deras bröllop i Kashgar med Högberg som officiant och med både turkiska och kinesiska ämbetsmän som vittnen.

Efter tjänstgöringen i Kashgar sändes makarna till Jarkend där de fick bryta ny mark för missionen. Hösten 1900 reste de till Sverige. Ett år senare återvände de till Annas första missionsfält, Persien. Där bosatte de sig i Räscht, en stad vid Kaspiska havet. I Sverige hade Josef snabbutbildats till tandläkare och han öppnade nu praktik i staden, medan Anna verkade som missionär. Hon var aldrig direkt anställd eller avlönad men Anna fick ett mindre anslag från Missionsförbundet under de första åren. Det synes som om hon själv var den enda som riktigt uppfattade sig som missionär. Det hör till undantagen att hon omnämns som missionär av ledningen i Stockholm. Transkaukasien-Persien-missionärens nämner henne aldrig. Till dem borde hon ju ha räknats. Någon gång fick hon emellertid också ett och annat av sina många brev infört i tidningen Missionsförbundet.

Räscht var en trist stad, skriver upptäcktstresanden Alex Kuylenstierna. Här fanns inga sevärdheter, fortsätter han. Stadens många européer ser ovärdade och otrevliga ut. Anna skriver också om européerna i denna asiatiska stad: *”Muslimerna har i allmänhet den tanken att européerna inte känner Gud eller bekymrar sig om andliga ting.”*

I ett brev 1902 talar hon om den asiatiska befolkningen. De talade varken turkiska eller persiska utan det s k ”gileki”, ett språk makarna Mässrur hade svårt att förstå. Vidare berättar hon att de båda hade varit svårt sjuka en längre tid. Sjukdomar av olika slag skulle komma att följa dem år efter år. Ingen mission fanns i denna stad med många tiotusentals invånare, fortsätter hon. *”Den är lika vanlottad som Jarkend.”* I Jarkend i Östturkestan hade makarna varit missionspionjärer, och när de lämnade sin tjänst där blev den nya missionsstationen utan missionärer i flera år.

Tidigare hade evangeliska armenier utsända av presbyterianerna i Tabris verkat i Räscht. År 1903 togs denna mission upp på nytt, då pastor Harry Schuler öppnade en skola för sex armeniska pojkar. Senare kom lika många muslimpojkar till skolan. Också flickor fick undervisning. År 1906, då Mässrurs lämnade Räscht hade skolan 91 elever, av vilka en betydande andel var muslimer. Detta år blev Räscht egen missionsstation med bl a också en dispensär. I sina brev nämner Anna aldrig om den amerikanska missionen som alltså togs upp under makarnas tid i staden, utom att hon i förbigående omnämner att Samuel, en turkisk pojke, som makarna tagit hand om, gick i missionens skola.

När makarna Mässrur först kom till Räscht år 1901 hade just fastemånaden gått in. Då måste alla avhålla sig från mat och dryck *”från den stund på morgonen då man kan skilja en vit tråd från en svart till sena kvällen”*, skriver Josef. Det dröjde inte länge förrän han kom i dispyt med muslimerna. Muslimerna i Persien skilde sig från Östturkestans muslimer däri, att i Persien ville man diskutera i det oändliga. Sunniterna i Östturkestan var inte alls så begivna på samtal. För shiiterna i Persien var det en plikt att känna sig för och diskutera med andra religiösa bekännare för att vinna visshet om att de själva var på rätt väg.

Under missionärernas vistelse i Räscht utbröt kolera, och stora skaror dog. Många kom till missionärerna och lovade att de skulle bli kristna om de fick leva, löften som givetvis inte sedan hölls.

Mässrurs avsåg att stanna endast en kort tid i Räscht. Det blev fem år. Folket tvingade dem helt

enkelt att stanna. Somliga ville ha hjälp med sina tänder, andra sökte hjälp för sjukdomar. Anna räddade t ex ett barn i en förnäm familj. Flickan blev botad med, för en sjukgymnast så typiska, inpackningar.

Under de sex åren i Räscht var förbindelserna med hemlandet nästan obefintliga. Anna fick sitt lilla anslag kvartalsvis. Liksom missionärerna i Östturkestan kallade hon understödet ”kvartalet”. Under flera år kom pengarna utan den minsta lilla personliga hälsning från Expeditionen. Hösten 1905 hände emellertid det ”otroliga” att missionssekreterare Sjöholm gav sig tid till några personliga rader. Och till julen fick hon t o m ett paket från Expeditionen.

I ett långt brev våren 1906, som delvis kom in i tidningen Missionsförbundet, beskriver hon sin situation. De muslimska molloma hade påbjudit att alla armenier skulle dödas med anledning av att en orm dödat en muslim vid gränsen. Eftersom alla som bar europeiska kläder ansågs av muslimerna för armenier, levde hon själv med dödshotet över sig. Hon skildrar muslimernas vidskepelse. En gumma hon hade träffat, hade för dyra pengar köpt små silversaker som föreställde profetens hand och hans ögon, amuletter, som skulle skydda den gamla damens dotterdotter.

Under allt detta fanns det *”ljusglimtar som fröjdar och livar upp modet”*, skriver hon vidare. Hon har kontakt med en del kvinnor. Ofta leder sjukdom till den första kontakten. Kvinnorna kommer och ber om hjälp, eller också sänder de bud efter henne. Fru Mässrur var inte examinerad sjuksköterska men hennes långa praktik kom väl till pass. Hon nämner om hur lätt det var att samtala med kvinnorna i andliga frågor. Några tycktes på väg mot kristen tro och kom ofta för att höra Guds ord. Anna tillägger: *”Barn kommer oupphörligt och ber att vi skall ta hand om dem.”*

Hade Mässrurs haft ekonomiska möjligheter hade här i Räscht kunnat öppnas ett barnhem som så småningom kanske utvecklats till en missionsstation. Missionsledningen i Sverige hade inte en tanke på detta. Makarna tog emot barn så gott det nu gick i sitt lilla hem. En tid hade de fyra pojkar och två flickor att vårda i hemmet. Det var ömt om barnen. Många föräldrar lämnade dem till en upprörande vanvård. Särskilt för mödrarna som ständigt bytte män var barnen ett påhäng. Barnen blev drogade för att sova och inte störa på nätterna. På ett opiumpillers sov de hela natten.

Makarna tog ett par pojkar till fosterbarn. Den äldste som de kallade Ismael var omkring åtta år. När den varmare tiden inbröt föredrog han att inte komma hem från skolan. Till sist var han helt borta. Den andre var omkring tre år och fick namnet Samuel. Han var medlem av familjen ända fram till 1913 då Anna var änka och reste hem till Sverige. Om Samuel skriver Anna mycket. Hon var för gammal för att få egna barn och fäste sig mycket vid Samuel.

Paret Mässrur hade redan under åren i Jarkend en ”Samuel”, även han ett fosterbarn. När makarna lämnade missionen där fick Samuel stanna kvar. Några år senare, då Anna Nyström-Mässrurs brorson Richard Nyström och hans hustru Helena kom till missionsfältet, blev Samuel en av missionärsparets bästa medhjälpare vid sjukhuset i Jarkend. Han blev gift med den kristna turkflickan Bachtan Chan, också hon verksam till stor glädje inom missionen. Samuel led martyrdöden under revolutionen 1937. Om hans hustru skriver den kristna turkkvinnan Tornisa i sina brev. Bachtan Chan blev 86 år och avled 1985.

År 1906 flyttade makarna Mässrur till Teheran, där Josef öppnade tandläkarpraktik och Anna fortsatte med missionsarbete bland kvinnor och barn. Hem till Sverige skriver hon och önskar få sig tillsänt hemstickade bomullsstrumpor, sex par för hennes man och lika många till en annan man som var sjuk. Därtill beställer hon *”fem-sex lufter goda trådgardiner”*. Även den här sommaren hade de legat i feber. Nu var de återställda och hade *”upptagit vårt vanliga arbete”*. Hon kände sig glad i missionsarbetet. Däröf vittnar ju också hennes frimodighet att från Expeditionen friskt begära det ena och andra som de behövde där ute. Tillsammans med en vän planerade hon att få till stånd ett litet mejeri och ber Sjöholm sända henne en katalog över separatorer för smörbehandling. I Teheran sökte de upp den amerikanska missionen där de blev mycket gästfritt mottagna.

Amerikanerna skulle under kommande år ständigt hjälpa Mässrurs med en mängd bekymmer. Å andra sidan kunde den lilla svenska missionen ta uppgifter som inte alls störde de amerikanska missionärernas arbete. Anna skriver: *”Vi behöver inte trängas med dem. Vi arbetar bland den gamla stammen.”* Samma sak skrev Högberg i början på 90-talet, att svenskarnas missionsuppgift

var bland de fattigaste och mest olyckliga i samhället.

Sommaren 1908 beslöt Generalkonferensen att dra in understödet till Anna. Detta år skulle det halveras för att året därpå helt upphöra. Anna blev bestört, inte bara över att det välbehövliga understöd hon hittills fått skulle upphöra, utan också över att hon fick mottaga ett protokollsutdrag utan den minsta kommentar eller motivering. Hon ansåg sig förskjuten av Missionsförbundet. I brev till Sjöholm frågade hon av vilken anledning. Hon skriver:

”Var så innerligt god och låt mig veta riktigt vad som ligger till grund för detta beslut såväl som det att jag förskjutits av Förbundet. Har jag av en eller annan orsak ansetts gjort mig svår. Att endast genom ett offentligt protokoll få denna underrättelse anses mig nästan för hårt handlat.”

I fortsättningen påminner hon om att hon stått i missionens tjänst i 20 år, och det kändes oerhört bittert att nu plötsligt vara skild från uppgiften. Hon upplever Expeditionens meddelande personligt kränkande. Hade hon förverkat missionsfolkets förtroende, undrar hon. Hon säger det inte direkt, men tydligen dök smärtsamma minnen från den första tiden i Kashgar upp i hennes medvetande. Då hade hon ådragit Högberg och den begynnande missionen stora bekymmer genom sitt förhållande till Josef. Sedan de lämnat missionen i Östturkestan önskade de efter en tid återvända dit. Missionärerna ansåg detta olämpligt.

Som svar på detta upprörda brev skrev Sjöholm till Anna och förklarade att missionen i Persien skulle läggas ned, men att styrelsen beslutat att ännu ett par år sända henne ett reducerat understöd. I början av 1910 meddelar Sjöholm att hon nu fått det sista anslaget *”för Edert arbete i Teheran”*. Tanklöst tillägger han: *”Har Anna behov av mera hjälp så säg till.”*

Efter detta kände sig Anna mycket ensam och bortglömd. *”Som en gren skild från stammen.”* Hon hade räknat sig som fullvärdig missionär. När hon 1909 fick höra att Sjöholm skulle inspektera missionen i Transkaukasien, skriver hon att hon kände sig förenad med missionen där och gärna ville träffa honom. Något sådant sammanträffande blev det inte. Istället fick Anna framleva sin sista tid i sjukdom, ensamhet och armod. Hon saknade pengar både till hyra och värme. *”Det har varit så kallt i vår bostad, att jag inte kunnat skriva. Fingrarna är stela och fötter och händer uppsvällda av kölden.”*

I 45 dygn hade hon legat på sjukhus och varit i *”dödsskuggans dal”*. Hon hade genomlidit obeskrivliga smärtor med en varbildning som aldrig tycktes ta slut.

Under den långa konvalescenttiden fick hon kontakt med nya kvinnor som hon vittnade för. En av dem sade till henne: *”Sannerligen, de kristna är de första som skall gå in i paradiset, ty deras religion och leverne är mycket bättre än vårt.”*

Många bekände detta, tillägger Anna, och några hade tagit emot Jesus som sin Frälsare. Ett par hade också blivit döpta. Dopet hade förrättats av de amerikanska missionärerna som arbetade i Teheran. Med dem hade Anna hela tiden goda relationer.

Åren gick och ett och annat brev anlände från Anna. I maj 1913 meddelade hon att Josef, hennes man, dött. Han hade fått löfte om en läkarbefattning vid gendarmeriets lasarett, men hann aldrig tillträda denna tjänst. Från Sverige hade hon fått löfte om pengar. Nu skriver hon att de inte bör sändas *”medan jag är kvar i min svågers hus”*. Enligt muslimsk sed tog nämligen den dödes bröder hand om hela arvet. Hon nämner att hon tidigare blivit tillrättad att avveckla sin verksamhet och resa hem till Sverige. Då invände hon att hon inte kunde resa från sin sjuke make. Hon fortsätter:

”Nu ser jag ingen mening i att stanna här, ensam svenska bland muhammedanerna. Jag tror nog Herren har en uppgift någonstans där jag kan medelst massage eller på annat sätt tjäna mitt bröd.”

I ytterligare ett brev beskriver hon sin svåra situation. Sorgetiden hade varit outhärdlig med ständigt högljudd gråt och sorl från Josefs släkt och vänner. Så länge gråtodagarna pågick var det omöjligt att samla sig för något nyttigt. Hon nämner att de amerikanska missionärerna övertagit hennes lilla mission och även hjälpt henne sedan hon blivit ensam. Hon är också tacksam för stödet hon fått av svenskarna i Teheran. För Samuels framtid är hon orolig. Hon omnämner att hon skrivit

till E. John Larson och undrat om de inte kunde komma till Persien som missionärer än en gång. Så skulle hon ge sina sista krafter vid deras sida vart än vägarna ledde. Samuel kunde då följa med som övriga missionärsbarn.

I december 1913 lämnar hon Teheran. Det sker utan saknad. Josefs släkt hade tagit ifrån henne hus och hem och Josefs bror var t o m efter henne med kniv för att döda henne. Den svenska kolonin hjälpte henne inför avfärden.

Med den svenska kolonin hade hon fått kontakt kort före sin avresa. Våren 1913 sände nämligen Dagens Nyheter en reporter till Persien för att skriva om det svenska gendarmeriet. Av en händelse stötte han på gatan ihop med Anna Mässrur. I tidningen för den 9 mars 1913 skriver han:

”Den åldriga damen, som sitter ensam på bilden, är den äldsta inom den svenska kolonin i Teheran, en fru Nyström, om vars existens de övriga svenskarna icke haft någon aning förrän samma dag fotografiet togs.”

Till den svenska kolonin hörde bl a svenska officerare, en grupp yrkesmilitärer, som av de persiska myndigheterna anställdes för att organisera landets försvar. Persien hotades vid denna tid av anarki, och de svenska officerarna fick också bygga upp polismakten. Svenskarna stod under befäl av överste Hjalmarsson och polisofficer Carl Gustav Westdahl. Flera svenskar dödades under försöken att passivera de stridande stammarna.

Bland andra svenskar lade sig greve Erik Axel Lewenhaupt ut för Anna vid hemresan. Han skrev till hennes bror i Västerås, distriktsföreståndare Nyström, och angav hennes ungefärliga ankomst till Stockholm. Dessutom telegraferade han till konsulaten längs Annas resväg, så att någon alltid skulle vara nere vid de större stationerna och ordna logi och hjälpa henne med tågbyte. Den 4 dec 1913 lämnade Anna Teheran och var i Stockholm redan den 15 dec.

Till Stockholm anlände Anna med en rysk lastångare. En bekant till Anna, Nina Bäckström, hade varskotts om när hon kunde väntas. En dag ringde en man från hamnen i Stockholm: *”Här sitter en gammal kvinna, som säger sig heta Anna Nyström och kommer från Persien.”*

Väninnan åkte genast ner till hamnkontoret och fann Anna, där hon satt på en tunna. Hon var klädd i uråldriga, trasiga kläder och sina tillhörigheter hade hon i en liten rottingkorg. Hon var alldeles uttröttad efter den långa resan och fick vila ut hos fröken Bäckström. Från sjukbädden berättade hon med svårighet om hemresan. Bl a hade hon körts med släde över den ryska stäppen. Det blev snöstorm och hon föll ur släden. Skjutskarlen upptäckte det dock och vände och fann henne liggande i snön.

Det var planerat att Anna skulle bo hos brodern i Västerås. Hon var emellertid så svag vid ankomsten dit, att hon genast togs in på lasarettet. Där dog hon tidigt på juldagsmorgonen. *”Tänk”*, skriver Sjöholm till Elin Sundvall på nyåret 1914, *”att syster Anna Nyström-Mässrur kom hem endast för att dö och vila i svensk jord”*. Hennes fosterson, ”lille Samuel” som vid denna tid väl var 10-12 år kom aldrig med till Sverige. Greve Lewenhaupt i den svenska kolonin ordnade i stället ett nytt hem för honom hos de amerikanska missionärerna i Teheran. När Anna dog i dec 1913 hade hon varit verksam på missionsfältet i 24 år.

Med Anna Nyströms avresa från missionsfältet upphörde den svenska missionen definitivt i Persien. Visserligen hade Generalkonferensen redan 1893 beslutat avveckla Persienmissionen. Men mer eller mindre höll den ändå på ytterligare i 20 år. Den fortsatte också med Elin Sundvall, en märkeskvinna vars gärning kommer att skildras längre fram. Sundvall lämnade persienfältet 1907.